
Beköszöntő

Befogadó információs társadalmat!

2008 a befogadó információs társadalom (az „e-befogadás”) éve az Európai Unióban. Talán meglepő, de az Európai Unió (EU27) átlagában is magas – 40 százalék körüli – azoknak az aránya, akiknek semmilyen előnyük nem származik a modern információs és kommunikációs eszközökből. Az egyre határozottabb *e-inclusion* politika arra hívja fel a figyelmet, hogy meg kell akadályozni az IKT-eszközök használata által felerősödött társadalmi-gazdasági különbségek növekedését, hiszen bármennyire is elutasíthatjuk a modern infokommunikációs eszközöket, ezek mindenkire hatással vannak. Az európai országok többségében meg kell oldani a foglalkoztatottság növelését, az öregedő társadalmak problémáját, a szociális és jóléti rendszerek fenntarthatóságát.

Az *e-inclusion* politika azt mondja, hogy a befogadó információs társadalom aktív eszközei – például széles sávú infrastruktúra, e-közszolgáltatások, akadálymentes webkikötők, digitális írástudás – segítségével növelhető az információs társadalom integrációs ereje, javítható az esélyegyenlőség, a gazdasági aktivitás, a foglalkoztathatóság. Mivel a gazdasági és társadalmi gondok – még ha eltérő mértékben is – igen hasonlóak az egyes országokban, az *e-befogadás* programja mára össz-európai érdeké vált.

A maga eszközeivel ehhez próbál hozzájárulni folyóiratunknak ez a tematikus száma, melynek minden rovata – jelezve a téma gazdagságát – ezzel a témakörrel foglalkozik.

Magyarországon a digitális megosztottság mértéke több fontos mutató tekintetében évek óta nem csökken. A 18–29 év közöttiek körében még a múlt évben is kétszer annyi új internethasználó jelent meg, mint a 60 év felettek között. Ennek következtében a Rigai Nyilatkozatban vállalt célok részleges elérése is – a meglevő digitális megosztottság felére csökkentése néhány kiemelt célcsoportban – igen nagy feladatot fog jelenteni.

Dombi Gábor és Molnár Szilárd közös tanulmánya az európai *e-befogadási* politika előretörésének folyamatát és indokait mutatja be, reflektálva a magyarországi kihívások nagyságára is. A tanulmány végigvezeti az olvasót azon a gondolati íven, ami a digitális megosztottság leíró fogalmának megjelenésétől a normatív elemeket előtérbe helyező „befogadó információs társadalom”, az *e-inclusion* programjáiig vezet, amely már nem a „szakadékot”, hanem az azt áthidalni képes aktív eszközöket, lehetőségeket és törekvéseket hangsúlyozza.

A Michael Gurstein nagyobb terjedelmű, frissen publikált könyvéből itt közölt néhány fejezet a hazánkban is nagy hagyományú közösségi informatika jelentőségét, elméleti hátterét és gyakorlati hasznát mutatja be. Többek között az ITTK számos kutatása és elemzése is rámutatott már arra, hogy a hazánk településszerkezetéből adódó, földrajzilag meghatározott digitális megosztottságából származó hátrányok felszámolásának egyik leghatékonyabb eszköze éppen a közösségi informatika lehet. Éppen ezért jelent számunkra nagy örömet Gurstein tanulmányának megjelenése, hiszen a magyar nyelvű szakirodalomból szinte teljes mértékben hiányoznak a közösségi informatika témakörébe tartozó művek.

Galác Anna és Ságvári Bence arra vállalkoztak, hogy a nemzetközi szakirodalomban gyakran tárgyalt másodlagos digitális egyenlőtlenségek (a felhasználók között a használat céljai és módszerei tekintetében fennálló különbségek) meghatározása alapján elemezzék a magyarországi internetezők táborát.

Laufer László és Koncz Péter közös tanulmánya egy folyamatosan felértékelődő területtel, a fogyatékkal élők és az Európában igen jelentős létszámot kitevő idős emberek életét megkönnyítő „segítő technológiákkal” és az „intelligens környezettel” foglalkozik, de áttekintést kapunk belőle azokról a kritikus sikertényezőkről is, amelyek kulcsszerepet játszanak abban, hogy mely termékek terjednek csupán szűk körben, és melyek válnak be speciális igényű célcsoportokban.

Az ITTK két kutatója, Kollányi Bence és Kurucz Erika írása egy nagyon fontos és ígéretes eredményekkel kecsegtető hazai programot mutat be. A *WiFi falu* program célja a hátrányos helyzetű térségekben élő roma fiatalok, családok mobilizációs esélyeinek javítása a digitális eszközök elterjesztése révén. A hazai e-befogadási programok tényleges társadalmi-gazdasági hatásosságának vizsgálatai egyelőre még hiányoznak, ezért a tanulmány kitér két lehetséges „forgatókönyv” ismertetésére is ezen a fontos területen.

Ki kell még emelni Csepeli György recenzióját a két svéd szerző, Alexander Bard és Jab Söderquist 2002-ben írt könyvéről, mely a legújabb osztályról, a netokráciáról szól. Az információs társadalom új elitjét alkotó netokraták szűrik, rendszerezik, sőt hitelesítik és így mindenki másnál inkább birtokolják is a modern kor legfontosabb termelőeszközét, az információt. Ők népesítik be az új digitális közeget, amelyben tudásuk, létük alapját megeremtik, és oly otthonosan mozognak benne, hogy ott alkotnak közösségeket is.

Állandó rovataink közül ajánljuk még a hagyományteremtő céllal megtartott első digitális esélyegyenlőségi konferenciáról szóló beszámolót, valamint az e-befogadás kiemelt dokumentumainak internetes gyűjteményét.

Összintén reméljük, hogy jelen számunk – amely a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal Apponyi Albert programja keretében kiírt *Mecenatúra* pályázaton elnyert támogatás segítségével készült – sok hasznos információval és a gyakorlatban is hasznosítható tudással szolgál az érdeklődők számára, s így a hazai e-befogadási program értékes elemévé fog válni.

Alföldi István és Molnár Szilárd